

מה קורה באלג'יריה? מי לוחם במי - ולמה? אילו כוחות סמויים פעילים?

"גיבור יחיד: העם!"

עצמם מקופחים מדברים על "המשך המהפכה", מושכים אליהם את היסודות הקיצוניים והבלתי-מרוצים, ומאשימים את השליטים החדשים ב"בגידה במהפכה". במאבק זה ניתן למהפכה להכריע אם היא רוצה להיעצר בנקודה זו, או להאבק על יעדים נוספים. גם מלחמת-השיחור העברית רצופה כולה מלחמות-אחים: הסיון הנורא, פושט אלטלינה המגואלת-בדם, כליאת ראשי לחי"א אחרי רצח ברנדוט, ופירוק הפלמ"ח. בעודי נער הייתי עד למלחמת-אחים כזאת, ונדהמתי לנוכח עוצמת השינאה והמרירות האופיינית דחקה למאבק מסוג זה. כחתי לפילוג שחל בשנת 1940 בשורות הארגון הצבאי הלאומי בין דויד רויאל ("בח") ואברהם שטרן ("יאיר").

רויאל ושטרן עבדו יחד, סבלו יחד, בנו יחד ארגון מחתרתי מפואר. והנה, לפתע, התפוצץ הכל. רויאל טען כי שטרן הוא הרפתקן מטורף, המוכן לתת את ידו להיסלר. שטרן טען כי רויאל הוא בוגד, סוכן הבולשת הבריטית. עד היום טוענים מנהיגי לחי"א אנשי רויאל מסרו את אנשי שטרן לידי הבולשת.

הפילוג לבש עד מהרה צורה של קרע רעיוני עמוק ואמיתי. אך אין שום חומר המוכיח כי אותו קרע, בצורתו זו, אמנם היה קיים לפני הפילוג. לא מכבר אמר לי איש, שהיה מקורב לרויאל: "מכיוון שז'בוטינסקי תמך ברויאל, נאלץ שטרן לדגול בהונקות הארגון מן המפלגה הרביוניוסיסטית. אילו תמך ז'בוטינסקי בשטרן נגד רויאל, יתכן והיה נוצר מצב הפוך. אני עצמי סבור כי לפני הפילוג סבר דחקה שטרן כי הארגון זקוק לעורף פוליטי מאורגן, בעוד שרויאל כבר בדעה זו ודגל בעצמאות הארגון". היסטוריונים מסוימים טוענים כי גם הקרע הרעיוני בין סטאלין וטרוצקי היה מיקרי למדי. אילו ניצח טרוצקי את סטאלין, יתכן כי טרוצקי היה הופך חסיד "הסוציאליזם בארץ אחת", ויתכן כי סטאלין היה הופך נביא המהפכה העולמית לאלתר.

כל הדוגמות האלה חשובות כדי להבין את הנעשה, ברע זה, בצמרת הפלג. וגם כדי לשים לב לפרט מכריע אחד: בניגוד לרוב מלחמות-האחים שהוכרתי, לא נשפכה עד כה אף לא טיפת דם אחת במאבק הפנימי האלג'ירי.

לא עצם מאבק-האחים מפתיע, אלא מתינותו היחסית, ההתאפקות הרבה של כל הצדדים המעורבים בו. גם זוהי עדות לבגרות הרבה - הנדירה - של תנועת-השיחור האלג'ירית.

בודיאף נגד בן-בלה

מעטים יודעים כי היו גם בעבר מהפכות חשובות בצמרת הפלג. אלא שאו לא עמד עדיין הפלג במרכז החדשות, ועל כן לא זכו מאורעות אלה לסיקור עולמי. המהפכה האלג'ירית היתה פרי יוזמתם של תשעה צעירים, שיסדו במרס 1954 את ההנהגה הראשית ("הועדה המהפכנית"). ערב המהפכה, חזרו ששה מחברי "מועדון התשעה" מקאהיר לאלג'יריה. הקימו ששה מחוזות-פיקוד והפכו את עצמם "מנהיגי הפנים". שלושת הנותרים נשארו בקאהיר כדי להשיג שם כסף ונשק, והפכו "מנהיגי החוץ".

הרכב שני הקבוצות חשוב. "בחוף" נשארו מוחמד בן-בלה ומוחמד חידר, חבר הפרלמנט הצרפתי לשעבר, שהוא גם עתה התומך העיקרי של בן-בלה. "בפנים" היו מוחמד בודיאף וכרים בלקאס, כיום שני החברים העיקרים של ממשלת בן-בלה.

במשך כל שנת 1954 נפגשו ששת "מנהיגי הפנים" במחתרת, הפכו הנהגה מגובשת ומאוחדת. ב-10 באוקטובר 1954 נפגשו בפעם האחרונה, ובפגישה זו קבעו את תאריך פרוץ המרד - האחד בנובמבר 1954, שעה 01.00. מנהיגי-החוץ, ובראשם בן-בלה, לא היו שותפים להחלטת מעשיה זו.

ככל שהתפתחה מלחמת-השיחור, ירדה חשיבותם של "מנהיגי החוץ", ובראשם בן-בלה, למרות שגם בודיאף עבר לנציגות-החוץ. כוכבים חדשים דרכו בשמי המאבק, תבעו לעצמם את הזכות להנהיג. הכוכב המהיר ביותר היה אדריכל ההפיכה הפנימית הבאה: ראמדן אבאן, פקיד עירייה שהפך מהפכן מקצועי.

עדייתו ומותו של אבאן

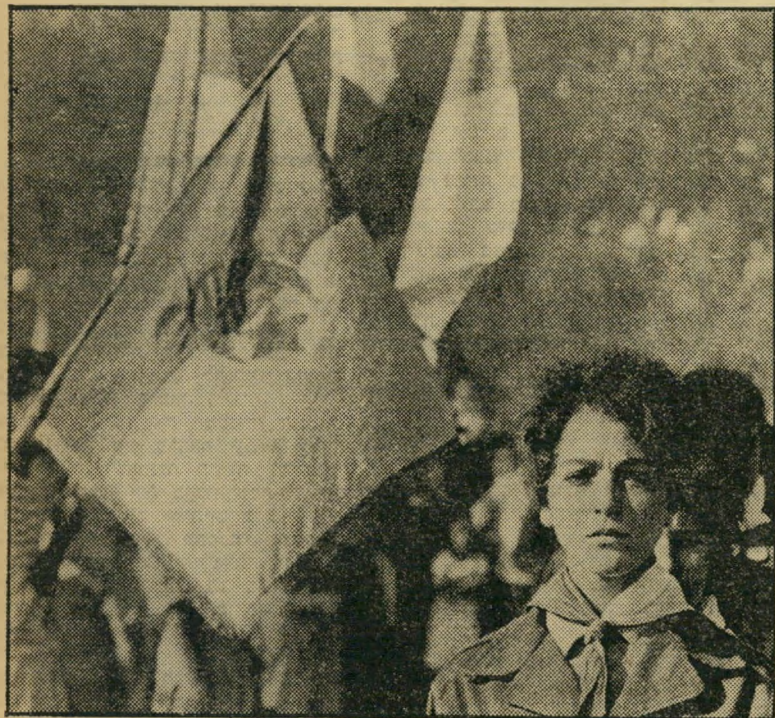
אבאן היה ראש המטה של אלוף-הפיקוד בקאביליה (בלקאס כרים). הוא היה איש ההלכה, טרוריסט מהיר ודילומט מפלגתי. הוא משך לפלג כמה מן העסקנים הקשישים בעלי-השם, כגון פרחת עבאס, כלי להרחיב את בסיס המהפכה.

המיפנה בא כאשר יום אבאן ועידה של כל ראשי מלחמת-השיחור, ועמד על כך שתקיים - בפעם הראשונה - על אדמת אלג'יריה עצמה. בן-בלה ושאר מנהיגי החוף לא יכלו כלל להשתתף, כי ברע האחרון ממש שינה אבאן את מקום ה"כינוס", מטעמי בטחון.

הכינוס היה היסטורי. בתוך אלג'יריה, בצרף עויב בעמק סומאן, תחת עיני ה"מדאם כמס, התכנסו באוגוסט 1956 כ-250 מנהיגים ומפקדים. הם החליטו לכונן "ועדת ביצוע ותיאום", שתהיה את הנהגה גה הצליונה של המלחמה. ועדה זו כללה חמישה חברים: שלושה אלוף-פיקוד (בינני הם כרים), אבאן ונציג אחד של הסתדרות העובדים.

למעשה היתה זאת הפיכה נגד בן-בלה וחבריו בקאהיר. הוחלט כי "נציגות-החוץ" תהיה האחראית בפני "כוחות הפנים". לא פחות חשובה היתה החלטה שנייה: הוטל על הועדה לקבוע את מקום מיפ קדחה בעיר אלג'יר. הדבר העניק עמדת מפתח לאלוף-הפיקוד של עיר זו ("המחוז הפיקודי העצמאי של העיר אלג'יר"). שמו היה בן-בלה.

התוצאות של ועידת סומאן היו חשובות בכמה וכמה שטחים. מלחמת-השיחור הוח"רפה, והחל "הקרב על אלג'יר", מיבצע אבי זרי מעין כמוהו של טרור וטרור-נגדי ש נמשך שנה שלמה, ואשר בו ניספו אלפים ועונו רבבות במרתפי-העינויים. התרפה זו גרמה, בין השאר, למיבצע-קוש. כי הצר פתים, שסברו בסעות גמורה כי יזומה זו יצאה מקאהיר (בעוד המציאות היתה בדיוק הפוכה!) החליטו להשתמש בישראל כדי

פני האומה

הן פניה של חיילת ח"ן של צבא-השיחור, אחות שיצאה עתה בפעם הראשונה מן המחתרת. כרוב חיילי צבא-השיחור, היא לובשת סודר ירוק-לבן, כצבעי הדגל שמעל ראשה. תמונה זו צולמה במיפקד חגיגי, בו נאמה ג'מילה בופאשה, הגיבורה האנדלית, שעניינה בידי הצרפתים הסעירו את העולם.

להנחית מכת-מוות על מיטטרו של גמאל עבד אל נאצר. כדאי לציין כי הצרפתים מעולם לא הבינו מה קורה באמת באלג'יריה, והנחילו את הערכותיהם המגוחכות גם לממשלת ישראל.

השלטון האמיתי במחנה האלג'ירי היה נתון, עתה, בידי אבאן, כרים, בן-בלה וחבריהם. יתכן שכבר אז היה הדבר מביא להתנגשות גלויה עם בן-בלה - לולא מנעו זאת דחקה הצרפתים.

שבועות מעטים אחרי ועידת-סומאן, ולפני שהנוסח המלא של התלטותיה אף נודע לבן-בלה, קרה מעשה של שוד-אחיר שהדהים את העולם. הש"ב הצרפתי הצליח לחטוף את כל ארבעת "מנהיגי החוף" שעה שטסו, כאורחי מלך מארוקו, לתוניס. הארבעה נכלאו עד סוף המאבק. מלבד בן-בלה נמנו עם הארבעה גם יריבו המושבע, בודיאף, וכן חידר ואייט אחמד.

* פאראדוקס היסטורי: ועידת סומאן, שתוצאותיה הביאו להידוק היחסים בין צרפת וממשלת ישראל, קיבלה החלטה פרו-יהודית תקיפה, קראה ליהודים להצטרף למלחמת-השיחור והבטיחה להם שוויוניות מוחלטת באלג'יריה החופשית.

בן-בלה

צעיר, מחייך ובוטח בעצמו (במרכז), במטע הנצחונות שלו במערב אלג'יריה, אזור מולדתו, כשהוא מוקף אלפי חיילים מרעים, שבאו עמו מן המחתרת במארוקו.